

Није сваки комплимент пријатан. Жене то савршено добро знају: дама која је за састанак обукла "врућу" мини сукњу и испрсила деколте, неће се превише обрадовати ако јој кавалер буде похвалио смисао за хумор. Мушкарци такође: ништа не може да деморалише човека попут тога да га девојка којој се удвара прокоментарише као "доброг момка".

У неким другим околностима, дама из првог примера поносила би се својом духовитошћу, а господин из другог својим питомим карактером. Али, у описаном ситуацијама, ни она ни он не могу да буду задовољни оним што су чули о себи, иако су ти искази чисти комплименти.

Драган Николић у "Ко то тамо пева", док покушава да Неди Арнерић огади Славка Штимца, каже: "Љубав је као песма; ако не легне у правом тренутку, као да је није ни било". Слично важи за похвале: ако нису изговорене у жељеном контексту, боље да су прећутане...

Варљива природа комплимената поготово је уочљива када Енглец хвали Србе, делом и због етничког аспекта. Енглези, наиме, никада нису били добри у величању, одвајкада су много вичнији критиковању, исмевању, иронији, цинизму... А Срби су, са друге стране, вероватно најнеспособнији народ на свету када је реч о примању похвала на свој рачун. Ако нас грдите, неки међу нама ће да се дуре, а неки ће да вам спремно дају за право, али барем ћемо знати шта да радимо; ако нас хвалите, само ћете нас збунити.

Зато, када неки Енглец одлучи да искаже нешто позитивно о Србима, велика је вероватноћа да му нико одавде не буде захвалан на "труду". Гарт Картрајт то сада савршено схвата.

А Сребреница?!

Лондонски "Гардијан" је у суботу, 25. јула, објавио Картрајтову репортажу из Београда, насловљену "Ђускање на Дунаву", а посвећену ноћном животу главног града Србије, за који тврди да је регионални центар забаве. У низу примера за које он вероватно сматра да су афирмативни, енглески новинар наводи разноврсну музичку понуду овдашњих ноћних клубова ("од одрпаних циганских свираца до шљаштећи накићених извођача турбо-фолк музике, од једноличног техно трескања, преко хеви метала и још много, много тога"), јефтиноћу и законску неспутаност ("широм Београда цене се међусобно разликују, али су разумније од оних у Енглеској, док је пушење и даље легално и популарно"), као и безбедносне погодности ("улаз у клубове је често бесплатан, такси је релативно јефтин и нема много криминала").

"Што је најбоље од свега, Срби су задивљујуће пријатељски настројени", закључује Картрајт. "Ако Београд ишта гарантује данас, онда су то добра музика, добре цене и сјајан провод."

Од кога је – добро је. "Гардијан", лист који у протеклих 20 година ниједном није оклевао да испразни медијски шаржер по Србима, објавио је да смо народ који је пријатељски настројен! Признао је да ноћу не кољемо муслиманску децу и не силујемо албанске жене, већ да ђускамо! Што би се рекло: мали корак за човечанство, али велики за "Гардијан"...

Картрајтов опис, међутим, изгледа је опасно наљутио Другу Србију, чија ударна гласила – сајтови "Е новина" и "Пешчаника" – нису ни пренела текст из "Гардијана". Они који никада не пропуштају критике упућене из иностранства на рачун Србије, сакрили су од своје публике да је један од најутицајнијих британских листова описао Србе као весео и безбрижан народ, а Београд као регионални центар забаве.

Чудно? Нимало! Од Друге Србије глупо би било очекивати ишта друго осим да игнорише Картрајтов текст. Они се, авај, годинама напрежу не би ли уверили планету како је Београд савремена верзија Хитлеровог Берлина, а он тврди да је Београд балкански Лас Вегас! На њихову подршку може да рачуна новинар који по српској престоници броји масовне гробнице, не сплавове.

Чега се паметан стиди...

За разлику од "Е новина" и "Пешчаника", остали српски медији нису окретали главу од "открића" новинара "Гардијана". Али, тамо где је ова репортажа објављена, наишла је махом на негативне реакције. Тако на сајту "Политике", дневног листа који је Картрајтовом путопису посветио значајну пажњу, доминирају љутити коментари:

"Чега се паметан човек стиди, тиме се будала поноси"... "Нигде не пише и оно друго по чему смо познати, по неким младим девојкама које се за мало пара подају млохавим старцима са Запада"... "Не можемо се похвалити радом и вредношћу што је услов за здраво и напредно друштво већ нас хвале како организујемо добре забаве за странце и наше богатије?"... "Као Куба из 50-их, веселје на све стране, благо нама"... "Па то није нимало за похвалу, не знам шта о томе мисли Драган Ђилас"... "Овај текст није ништа друго од гостовања страних квазизвезда на националним фреквенцијама када водитељка у недостатку питања упита `Како вам се свиђају девојке у Србији, Београду?` и онда гост наравно хвали лепоту наших сестара и мајки; колико ниско смо спремни да идемо да би се свидели странцима"... "Овакви текстови су заиста катастрофа и болна истина, Боже шта су они истакли у први план"... "Срамота је да се поносимо лезилебовањем, шенлучењем и пијанчењем и да се афирмативно преноси вест о томе да нас и други тако доживљавају"... "Јадна је земља која има овакав бренд и дичи се тиме што сваког радног дана има бар 50 клубова који раде до зоре"...

Од 30-ак коментара, већина је у овом стилу, док су они задовољни Картрајтовим доживљајем Београда остали у упадљивој мањини.

Овако "намћораста" реакција читалаца "Политике", који у идеолошком смислу важе за јасну супротност Другој Србији, вероватно је многе изненадила. После безмало 20 година жестоке демонизације Срба у западним медијима, свака реченица коју напишу о нама, а у којој не помену Сребреницу, могла би да буде схваћена као похвала. По том мерилу, Картрајтов текст представљао би својеврсну оду српској престоници. Али, читаоци "Политике", већина њих барем, нимало нису одушевљени приказом Београда који је изнео професионални путописац из Лондона.

Сличне реакције "Гардијанова" репортажа добила је и на сајту Б92, чији посетиоци такође помињу Содому и Гомору. Они којима не смета што је Београд "регионални центар забаве" остали су у мањини и на овом порталу.

Ко нас пита?

Картрајтова запажања, колико год да су гнева изазвала међу српским читаоцима, ипак нико није оспорио као неистинита. За то постоји добар разлог: и нису неистинита.

Репортер "Гардијана" верно је пренео оно што је видео и доживео у Београду, а томе само наивни могу да се чуде. Туристички новинари, наиме, за разлику од ратних или политичких, немају обичај да лажу. Њихов је задатак да представе својим читаоцима неке нове, мање-више непознате крајеве. Последње што туристички новинар жели је да читаоци оду на дестинацију коју је он описао и да тамо стекну битно другачији утисак од његовог, јер то може озбиљно да наруши његов професионални углед. Зато туристички новинари, у огромној већини случајева, не искривљују стварност, него је пренесе без улепшавања или нагрђивања.

Насупрот томе, политички новинари и ратни извештачи западних медија имају сасвим другачији задатак: да својим читаоцима што спектакуларније и што потресније представе дешавања у мање-више непознатим крајевима света. Ако тамо нема потресног спектакла, измислиће га. Што више, а уверљивије, измисле и исфабрикују, то је њихов професионални углед већи. Они се нимало не плаше да ће неко од читалаца једног дана отпутовати у те крајеве и увидети да су њихове репортаже биле неистините: до тада, они ће већ бити на новом задатку, у неком новом рату, и баш ће их бити брига да ли ће њихови претходни извештаји бити неке сумњиви.

Претходних безмало 20 година, Западу је била потребна Србија којом ће моћи да плаши своју радничку класу. Зато су нам овамо слали Кристијан Аманпур и њој сличне. Сада је Западу потребно да својој радничкој класи омогући добру забаву у релативној близини. Зато нам сада у госте долазе Гарт Картрајт и њему слични.

Тако то иде од памтивека. Цезар се хвалио својом "дођох, видех, победих" политиком. Данашњи "цезари" мало су изменили ту филозофију, па сада гласи: победих, дођох, ђусках. Али, у суштини, то је иста она Цезарова формула, само примењена на савремене околности.

Наши "евроатлантски пријатељи" прво су нас победили – овде бомбардовали, оданде

протерали, тамо прекрајали границе... Затим су дошли код нас – покуповали све што је било на продају, поотварали банке и поставили своје људе на кључна места у српској економији, привреди и политици... И сада, нормално, хоће да се лепо проводе – по нашим клубовима и сплавовима.

Нама се то, по свој прилици, не свиђа. Али, ко нас пита?! Није нам се допадало ни када су нас представљали као фашистоидне монструме, па ништа нисмо могли да урадимо. Исправка: ништа нисмо ни покушали да урадимо. Сада, када нас доживљавају као велику дискотеку, вероватно можемо још мање, јер су овог пута, за разлику од деведесетих – потпуно искрени и потпуно у праву.

Овакви као Гарт Картрајт све чешће ће нам долазити у посету. Ено, само три дана после "Гардијана", амерички "ЛА Тајмс" објавио је свој списак идеалних туристичких дестинација, у које је убројао и Београд. Из истих разлога из којих нам је и "Гардијан" посветио репортажу.

Можемо и даље да се љутимо на њих, али слаба је вајда од тога. Туристи су нам, у крајњем случају, потребни и добродошли, а и боље је да Запад у нама види луду журку него концентracиони логор.

Ипак, ако баш желимо да "евроатлантски пријатељи" имају о нама озбиљнију слику од садашње, мораћемо да променимо много ствари. Између осталог, вероватно и пријатеље.